MWONGOZO WA USAHIHISHAJI
MTIHANI WA UTIMILIFU – KIDATO CHA NNE
KISWAHILI - JUNI 2023
SEHEMU A (Alama 16)

1:

i	ii	iii	Iv	v	vi	vii	viii	ix	x
C	B	E	A	C	D	B	D	E	C

2:

i	ii	iii	iv	v	vi
B	D	A	F	G	E

SEHEMU B (Alama 54)

3: i) Mama anapika
khr

ii)Mtoto aliyekuja jana ameondoka leo asubuhi.
ktg khr

iii)Mwanafunzi aliyeumia na kupelekwa hospitali amepona.
ktg ktg khr

iv)Kijana aliyevunjika mguu na kupelekwa hospitali na kupatiwa matibabu.
ktg khr khr

NB:Hoja zozote zinazoendana na swali zinaruhusiwa.
ALAMA 1@ KIPASHIO KATIKA SENTENSI = ALAMA 9

4. a/ Kiarifu ni sehemu ya sentensi inayotoa taarifa kuhusu tendo/ni sehemu ya sentensi inayojazwa na neno au maneno yanayoarifu tendo. ALAMA 1

b/ viapshio vinne vinavyounda kiarifu.

i.prediketa(kikundi tenzi peke yake)
mfano: Juma anasoma .
prediketa

ii.Prediketa + Shamirisho (KT + KN) ALAMA 1@ KIPASHIO = ALAMA 8
Mfano: Amenunua gari
prediketa shamirisho

iii.prediketa + chagizo (KT + KE)
Mfano:Anaimba vizuri
prediketa chagizo

iv.prediketa + shamirisho + chagizo(KT+KN+KE)
Mfano: Anakula chakula vizuri
prediketa shamirisho chagizo

5:Mtahiniwa anapaswa kubainisha nadharia inayokubalika kuhusu chimbuko la lugha ya Kiswahili kisha atoe hoja nne za uthibitisho wa kiisimu/kisayansi kuhusu nadharia hiyo.
mfano:
(i)msamiati
Kiswahili: maji
kisambaa: mazi
(ii)Tungo za Kiswahili

kisw: <u>Mama</u> / <u>anapika</u>
k A
kisambaa :<u>mnaa</u> / <u>atadika</u>
k A

(iii)Mnyambuliko wa vitenzi.
mfano .
kisw:kucheka,kuchekesha
kisambaa: kusheka,kushekesha.

(iv)mpangilio wa viambishi katika vitenzi.
mfano: kisw: a – na – che – za
1 2 3 4
kizigua: A – ta – sezig-a

utangalizi alama 1
ALAMA 2@HOJA **= 8**
jumla = 09

NB: Hoja zozote zinazoendana na swali zinaruhusiwa.

6. Sababu nne za utata katika mawasiliano.

a. .kutumia maneno yenye maana zaidi ya moja mfn paa,kaa.mbuzi
b. Kutumia maneno yenye lugha ya picha mfn ua,njiwa
c. Kutozingatia alama za uandishi mf Juma Ali amekuja badala ya Juma,Ali amekuja
d. Kutumia maneno bila kuzingatia muktadha mf ameua samba

ALAMA 2@ = ALAMA 8
UTANGULIZI ALAMA 1
JUMLA =9

7. Kujibu maswali yatokanayo na ufahamu

i. Umuhimu wa rafiki AU Rafiki — alama 1
ii. a. shuleni b. nyumbani c.kanisani — alama 1 @
iii. mandhari - sehemu au mazingira
seuze – juu ya /zaidi ya
simanzi – huzuni
rai – maoni
alama 1 @
iv. rafiki husaidia kuleta faraja au furaha — alama 1

JUMLA= ALAMA 9

8. Mtahiniwa azingatie vipengele vifuatavyo katika uandishi wa kadi ya mwaliko :

- **kichwa cha kadi mf KADI YA MWALIKO**
- **jina la mwalikaji – familia ya Sikitu**
- **jina la anayealikwa – Mgeni**
- **lengo la mwaliko] sherehe ya harusi ya Bahati**
- **Siku – jumamosi**
- **Tarehe 6/4/2023**
- **Mahali – Mabibo mtaa wa samora**
- **Muda – saa 10:00 jioni**
- **Mawasiliano**

ALAMA 1 @ = ALAMA 9

SEHEMU C (Alama 30)

Mtahiniwa anapaswa kuchagua maswali mwili tu na swali la 9 ni la lazima.

9. Mtahainiwa anapaswa kutoa sababu kwanini anasema mandhari iliyotumika ni ya kijijini au mjini?
mfan

Tamthilia ya **Ngoswe penzi kitovu cha uzembe** ametumia mandhari ya kijijini kwa sababu zifuatazo.

- suala la imani za kishirikina (mama wa pili)
- pombe za kienyeji (mzee Mitomingi)
- miundo mbinu mibovu (ukosefu wa huduma za kijamii)

Tamthilia ya **kilio chetu** wametumia mandhari ya mjini kwa sababu zifuatazo:

- Uangaliaji wa picha za ngono
- Uwepo wa viwanja vya sabasaba
- Uwepo wa vibanda vya chipsi

N:B. Hoja zozote zinazoendana na swali zinaruhusiwa. Utangulizi – alama 2
Kiini – alama 2 @ = 12
Hitimisho alama 1.
Jumla = alama 15

10. Mtahiniwa aoneshe namna ambavyo migogoro inavyoibua dhamira katika riwaya mbili.
Mfn

Riwaya ya watoto wa mama ntilie

- Mgogoro kati ya Mwl Chikoya na watoto wa mama ntilie unaibua dhamira ya umasikini
- Mgogoro wa mama ntlie na mzee Lomolomo unaibua dhamira ya athari za ulevi
- Mgogoro kati ya peter na Doto unaibua dhamira ya uchoyo

Riwaya ya Takadini.

- Mgogoro kati ya Sekai na jamii ya makwati unaibua dhamira ya unyanyapaaji
- Mgogoro kati ya Sekai na wake wenza unaibua dhamira ya imani za kichawi na kishirikina
- Mgogoro kati ya shingai na wazazi wake unaibua dhamira ya athari ya kuchaguliwa mchumba

Utangulizi – alama 2
Kiini – alama 2 @ = 12
Hitimisho alama 1.
Jumla = alama 15

11. Mtahiniwa anapaswa kuelezea ujumbe au mafunzo aliyoyapata katika diwani mbili alizosoma

DIWANI YA WASAKA TONGE

- tuepukane na uongozi mbaya (shairi la tonge la ugali)
- tuepukane na suala la unafiki na usaliti (shairi la wasodhambi)
- tuepukane na suala la matabaka (shairi la wasakatonge)

DIWANI YA MALENGA WAPYA **2**

- tuepukane na suala la unafiki na usaliti (shairi la vinyonga)
- tuepukane na matumizi mabaya ya pesa(shairi la israfu)
- tuepukane na uongozi mbaya (shairi la puuzo)

Utangulizi – alama 2
Kiini – alama 2 @ = 12
Hitimisho alama 1.
Jumla = alama 15